

WANDA NOWARA

STANY ZJEDNOCZONE
JAKO EKSPORTER I IMPORTER KAPITAŁU
W FORMIE BEZPOŚREDNICH INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH

1. WPROWADZENIE

Wśród krajów rozwiniętych Stany Zjednoczone mają najbardziej liberalną gospodarkę, zakładającą ograniczenie roli państwa¹. Głównym regulatorem działalności przedsiębiorstw jest rynek. Natomiast najważniejszy cel państwa to kreowanie optymalnych warunków dla powstawania i rozwoju prywatnych przedsięwzięć. Tworzone przepisy prawne mają na celu zapewnienie sprawnego i uczciwego funkcjonowania przedsiębiorstw na rynku. Ma to swoje odzwierciedlenie także w przepływach bezpośrednich inwestycji zagranicznych realizowanych przez amerykańskie korporacje oraz lokowanych na obszarze USA. Celem tego artykułu jest wskazanie roli, jaką odgrywają na świecie Stany Zjednoczone jako eksporter i importer inwestycji bezpośrednich.

W literaturze wyróżniono trzy modele funkcjonowania i działalności korporacji a zarazem polityki państwa wobec nich. Są to: model amerykański, niemiecki oraz japoński². Korporacje amerykańskie charakteryzują się dużym

Dr WANDA NOWARA – adiunkt Katedry Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych na Wydziale Gospodarki Międzynarodowej, Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu; e-mail: wanda.nowara@ae.poznan.pl

¹ Potwierdza to ranking Banku Światowego odnośnie do warunków prowadzenia biznesu. Od wielu lat Stany Zjednoczone zajmują jedno z czołowych miejsc. Według ostatnich danych dla 2005 roku znajdują się na 3. miejscu, za Nową Zelandią i Singapurem. Zob. *Doing Business in 2006. Creating jobs*, Washington: World Bank and International Finance Corporations 2006, s. 3, 158.

² Dalsza charakterystyka na podstawie: P. D o r e m u s, W. K e l l e r, L. P a u l y, S. R e i c h, *The Myth of the Global Corporation*, New York: Princeton University Press 1998.

rozproszeniem kapitału i zmianami właścicieli, oddzieleniem funkcji właścicielskich i menadżerskich oraz bardzo dużą rolą kapitału ludzkiego. Są one nastawione przede wszystkim na zysk, co implikuje dywersyfikację kapitału, wykorzystywanie kapitału globalnego oraz dużą wrażliwość na jego cenę. Pracownicy są zatrudniani tylko na podstawie woli pracodawcy, a dostawcy zwykle są niezależni. Występuje umiarkowany handel wewnątrz korporacyjny. Natomiast działalność innowacyjna jest prowadzona nie tylko w kraju, ale także poza nim. Korporacje zakładają wiele centrów badawczo-rozwojowych za granicą i mają one duże znaczenie³.

Z punktu widzenia polityki rządowej Stanów Zjednoczonych zasadniczo występuje brak ograniczeń odpływu i napływu kapitału⁴. Jednakże istnieją pewne regulacje mające na celu ochronę kraju przed zagranicznymi inwestorami. Wprowadzono możliwość przeciwstawienia się sprzedaży amerykańskich przedsiębiorstw zagranicznym korporacjom, jeżeli mogłoby to stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa narodowego. Jednocześnie na poziomie stanów są stosowane zachęty inwestycyjne. Najczęściej dotyczą one lokalnych podatków, finansowania infrastruktury oraz pożyczek. Warto jednak podkreślić, że zwykle odnoszą się do każdego inwestora, nie tylko zagranicznego. Ponadto USA ma podpisaną umowę o ochronie i promocji inwestycji z 47 krajami słabiej rozwiniętymi, a z 84 krajami umowę o unikaniu podwójnego opodatkowania.

2. USA JAKO INWESTOR⁵

Skumulowana wartość podjętych bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) łącznie z krajów rozwiniętych osiągnęła w 2005 roku ponad 9 mld USD.

³ W porównaniu z korporacjami amerykańskimi modele japoński i niemiecki są mniej liberalne. Na przykład w Japonii występuje bardzo duże zaangażowanie rządu w procesy gospodarcze, tzw. gospodarka neomerkantylistyczna, a także wysokie wsparcie finansowe, udzielane podmiotom gospodarczym przez agencje i urzędy państwowe. Mimo następującej stopniowo od 1980 roku liberalizacji kontroli napływu zagranicznych inwestycji gospodarka japońska nadal nie jest w pełni otwarta dla inwestorów bezpośrednich. Charakterystyczne są: kapitał narodowy, keiretsu, czyli grupy przemysłowe wokół banków, wysoki handel wewnątrz korporacyjny, niewiele ośrodków B+R poza krajem, zatrudnienie zwykle na całe życie. Tamże.

⁴ Na podstawie: *World Investment Directory Country Profile: United States*, UNCTAD 2005, s. 346-350.

⁵ Opracowano na podstawie danych statystycznych publikowanych przez UNCTAD: *World Investment Directory Country Profile: United States 2005, Country fact sheet: United States 2006*, www.unctad.org/statistics

Najwięcej inwestycji dokonały korporacje z krajów Unii Europejskiej, natomiast indywidualnie Stany Zjednoczone, z wartością 2051 mld USD (tab. 1). Jednakże na przestrzeni ostatnich 20 lat udział USA zmniejszył się, co wynika przede wszystkim z intensywniejszego włączenia się w przepływy inwestycji innych gospodarek.

Tab. 1. Skumulowana wartość podjętych inwestycji bezpośrednich w latach 1985-2005 w mln USD i w procentach

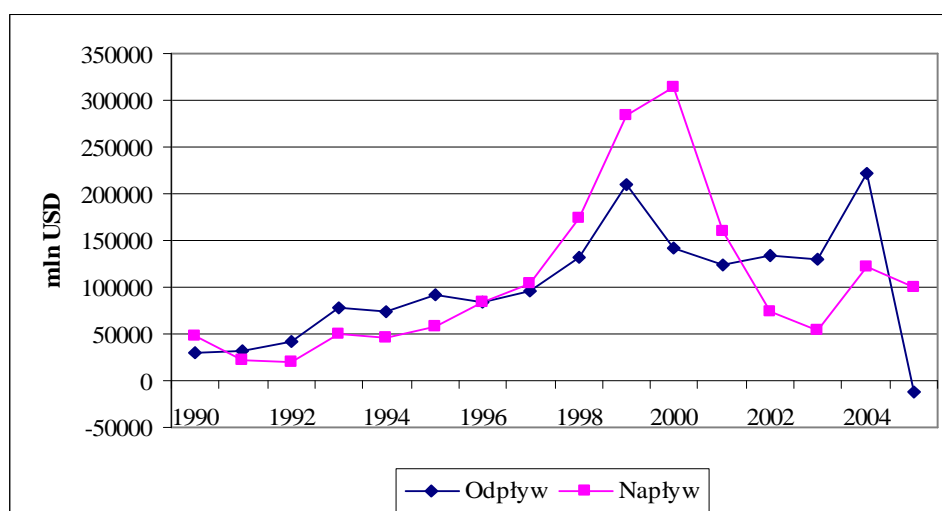
Region/kraj	1985	1990	1995	2000	2005
Świat (mln USD)	755 622	1 791 092	2 949 168	6 471 435	10 671 889
Kraje rozwinięte	89%	92%	89%	86%	87%
USA	32%	24%	24%	24%	21%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UNCTAD, www.unctad.org

Biorąc pod uwagę przepływy roczne, należy odnotować, iż do 1999 roku eksport BIZ rósł, a potem jego wartość spadła i utrzymywała się na poziomie roku 1998. Ponadto w latach 1998-2001 odpływ inwestycji był mniejszy niż napływ. W roku 2004 nastąpił silny wzrost, a w kolejnym spadek realizowanych inwestycji zagranicznych do poziomu 12,7 mld USD, co oznacza więcej dezinvestycji w tym czasie (wykres 1). Dezinvestycje to formalnie likwidacja inwestycji lub jej części. W tym wypadku wiele korporacji amerykańskich zrezygnowało z reinwestowania zysków uzyskiwanych za granicą i przeniesienia ich do USA w odpowiedzi na specjalne zachęty podatkowe zaoferowane przez rząd⁶.

⁶ Homeland Investment Act z listopada 2004. Zachowanie korporacji jest zgodne z opisanym wcześniej sposobem ich działania, tzn. z silnym nastawieniem na zysk, zarówno w długim, jak i krótkim okresie. Zob. *World Investment Report 2006, FDI from Developing and Transition Economies: Implications for Development*, New York–Geneva: UNCTAD 2006, s. 83, 89.

Wykres 1. Napływ i odpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do i z USA w latach 1990-2005 w mln USD

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UNCTAD, www.unctad.org

Kapitał amerykański został ulokowany zagranicą we wszystkich sektorach, najwięcej jednak w usługach – według ostatnich danych prawie 74% (tab. 2). Jest to zrozumiałe w kontekście gospodarki rozwiniętej, o usługowym charakterze. Spośród usług dominuje działalność biznesowa. Za nią znajduje się pośrednictwo finansowe, choć jego udziały w stosunku do roku 1990 uległy zmniejszeniu. Działalność biznesowa obejmuje usługi komputerowe, wynajem, obsługę nieruchomości, konsultacje i inne⁷.

Udział usług w zasobach BIZ zwiększył się kosztem sektora przetwórczego i pierwotnego. Sektor przetwórczy obejmuje obecnie 21,5%, jego udział zmniejszył się o połowę w stosunku do roku 1990. W sektorze przeważają lokaty w produkty chemiczne, w tym produkcję farmaceutyków, następnie sprzęt elektryczny i elektroniczny oraz samochody i sprzęt transportowy. W sektorze pierwotnym BIZ są zaangażowane głównie w wydobycie ropy naftowej. Należy podkreślić, iż w sensie absolutnym wielkości ulokowanego kapitału w poszczególnych sektorach i przemysłach w roku 2003 są wyższe niż w 1990, natomiast zmieniły się relacje względne, co wskazuje na przemiany w gospodarce amerykańskiej i światowej.

⁷ Inne stanowią aż 80%, ale – niestety – nie są bliżej określone.

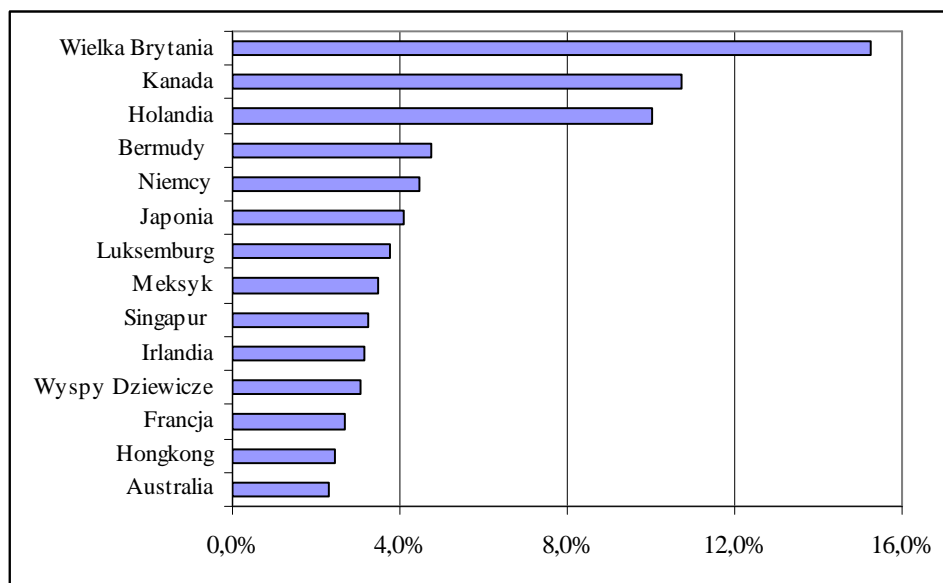
Tab. 2. Struktura sektorowa zasobów inwestycji bezpośrednich w 1990 i 2003 roku w procentach

Sektor/przemysł	Inwestycje amerykańskie na zewnątrz		Inwestycje w USA	
	1990	2003	1990	2003
Pierwotny	7,0	4,9	3,4	1,4
Przetwórczy	43,7	21,5	47,1	36,7
Produkty chemiczne	8,8	5,1	11,6	8,9
Sprzęt elektryczny i elektroniczny	8,4	3,4	4,2	5,4
Samochody i sprzęt transportowy	5,0	2,5	0,9	4,6
Maszyny i urządzenia	2,4	1,3	2,8	2,9
Żywność, napoje, tytoń	4,3	2,5	5,7	2,7
Usługowy	49,3	73,6	49,5	61,9
Pośrednictwo finansowe	29,4	20,3	13,7	19,8
Handel	12,5	9,8	16,4	15,0
Działalność biznesowa	2,6	38,2	12,1	13,3
Transport i komunikacja	1,5	0,7	0,8	3,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *World Investment Directory Country Profile: United States*, UNCTAD 2005.

Pod względem struktury geograficznej USA najczęściej zainwestowały do tej pory w krajach rozwiniętych (70%), szczególnie w Unii Europejskiej (47%). Indywidualnie ulubionym miejscem lokat jest Wielka Brytania, która zdecydowanie wyprzedza Kanadę i Holandię (wykres 2). Oprócz gospodarek europejskich ważnymi krajami są: Japonia i Australia. Z krajów klasyfikowanych jako rozwijające się najważniejszy jest Meksyk, co wynika z bliskiego sąsiedztwa oraz uczestniczenia w tym samym ugrupowaniu integracyjnym NAFTA. Natomiast wysoka pozycja takich państw, jak Bermudy, Brytyjskie Wyspy Dziewicze, a także Luksemburg, wynika z korzystnego w nich ustawodawstwa i nie pociąga za sobą faktycznych przepływów, lecz oznacza rejestrację działalności w tych miejscach.

Wykres 2. Struktura geograficzna zasobów BIZ ulokowanych przez USA w poszczególnych krajach w procentach (stan na koniec 2003 roku)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *World Investment Directory Country Profile: United States*, UNCTAD 2005.

Z krajów rozwijających się amerykańscy inwestorzy preferują Amerykę Południową, głównie Brazylię, dalej Argentynę, Wenezuelę, Chile. W Azji BIZ są lokowane w Chinach, Korei, Indonezji, a w Afryce najczęściej w Algierii⁸. W porównaniu z rokiem 1990 zmalały udziały BIZ globalnie w krajach rozwiniętych (5%), na przykład w Kanadzie, Wielkiej Brytanii czy Niemczech. Jednakże wśród tej grupy są także gospodarki, które z punktu widzenia lokalizacji amerykańskich inwestycji bezpośrednich zyskały, jak Holandia, Francja czy Australia. W gronie krajów rozwijających się, które odnotowały zwiększenie udziałów BIZ w porównaniu z rokiem 1990, największy wzrost miały Chiny, co jest zgodne z tendencją światową umiejscawiania inwestycji w tym regionie. Warto zauważyć, że inwestycje w większości krajów rozwijających się wykazują inną strukturę sektorową, niż w krajach rozwiniętych. Zdecydowanie większy jest udział albo przemysłu, na przykład: w Brazylii

⁸ Na całym kontynencie afrykańskim BIZ stanowią zaledwie 3% inwestycji ulokowanych w krajach rozwijających się.

1/3 inwestycji, w Chinach i Korei ponad 1/2, albo sektora wydobywczego jak w Indonezji 4/5⁹. BIZ w tych krajach mają bowiem na celu wykorzystanie ich głównych atutów, tj. niskich kosztów produkcji oraz dostępu do zasobów.

BIZ są głównie dokonywane przez korporacje. Według danych dla 2004 roku spośród ponad 75 tysięcy korporacji niefinansowych¹⁰ na świecie 2418 pochodzi z USA¹¹. W porównaniu z innymi gospodarkami nie jest to liczba rekordowa¹², ale w rankingu 100 największych pod względem wartości aktywów ulokowanych za granicą korporacje amerykańskie dominują i jest ich 26. Ich liczba od roku 1990 jest raczej stabilna, choć następowały zmiany przedsiębiorstw na liście, przede wszystkim związane z dokonywanymi fuzjami i przejściami. W pierwszej dziesiątce od lat znajdują się: General Electric, Ford Motor, General Motors oraz Exxon Mobile¹³. Korporacje stają się coraz bardziej umiędzynarodowione. Świadczy o tym rosnący indeks transnacjonalizacji. Obliczany jest on jako średnia ważona z trzech udziałów: zagranicznych aktywów, sprzedaży i zatrudnienia w ogólnych wielkościach aktywów, sprzedaży i zatrudnienia. W 1990 roku wynosił on średnio dla korporacji amerykańskich z listy stu największych 38,5%, a w 2004 roku wzrósł do 48,3%. Wzrost jest tendencją światową, przy czym był on silniejszy niż dla korporacji z innych krajów¹⁴. Jeszcze większy jest udział liczby filii zagranicznych do

⁹ Także w krajach Europy Środkowo-Wschodniej udział kapitału zainwestowanego w przemyśle wynosi około połowy, czyli więcej niż przeciętnie dla inwestycji amerykańskich.

¹⁰ Stanowią one zasadniczo przedmiot analiz, ale inwestycje dokonują także korporacje finansowe. Jak wskazano wcześniej, w przypadku USA pośrednictwo finansowe to znacząca część BIZ. Amerykańskie korporacje finansowe o dużym umiędzynarodowieniu to: GE Capital Services, Citigroup, Merrill Lynch, AIG Group, Morgan Stanley, Prudential Financial, Bank of America oraz Metilfe. GE i Citigroup zajmują dwie pierwsze lokaty w światowym rankingu umiędzynarodowienia korporacji finansowych z wskaźnikami powyżej 60%. Średnia dla wszystkich wymienionych podmiotów wynosi 36,7%. Dane dla roku 2004, za: *World Investment Report 2006*, s. 287.

¹¹ Tamże, s. 280-282.

¹² Więcej korporacji funkcjonuje w Danii, Korei Południowej, Niemczech, Włoszech, Japonii, Szwajcarii, Szwecji, Chinach. Jest to w pewnym sensie kwestia metodologii.

¹³ Pozostałe korporacje amerykańskie znajdujące się na liście stu to: Chevron Texaco, DaimlerChrysler (amerykańsko-niemiecka), IBM, ConocoPhillips, Hewlett-Packard, Procter & Gamble, Wal-Mart Stores, Altria Group, Koninklijke Ahold (amerykańsko-holenderska), Dow Chemical Company, AES Corporation, McDonalds, United Technologies Corporation, Coca-Cola Company, Johnson & Johnson, Abbott Laboratories, Wyeth, Bristol-Myers Squibb, Duke Energy Corporation, Alcoa, Motorola Inc. Tamże.

¹⁴ Jednak indeksy transnacjonalizacji krajów mniejszych są wyższe, co jest związane z bardziej ograniczonymi możliwościami rozwoju na rynku krajowym. Dla korporacji Unii Europej-

ogólnej liczby filii, czyli tzw. indeks internacjonalizacji. Wynosi on ponad 66%, co oznacza, że większość jednostek dwudziestu sześciu największych korporacji amerykańskich ma swoją lokalizację poza obszarem Stanów Zjednoczonych.

Wszystkie korporacje z USA posiadają łącznie ponad 47 tysięcy filii za granicą. Ponad połowa stanowi całkowitą własność korporacji amerykańskich, a w pozostałych Amerykanie mają udziały większościowe. W jednostkach tych zatrudniają prawie 18 milionów pracowników.

3. NAPŁYW INWESTYCJI DO STANÓW ZJEDNOCZONYCH¹⁵

Skumulowana wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych, ulokowanych w Stanach Zjednoczonych, osiągnęła w 2005 roku ponad 1,6 mld USD, co stanowiło 16% inwestycji światowych (tab. 3). Od lat USA zajmują pierwsze miejsce. Jednakże w porównaniu ze skumulowaną wartością odpływu udział Stanów Zjednoczonych w wartości napływu BIZ jest mniejszy, podobnie jak wszystkich krajów rozwiniętych. Związane jest to z coraz silniejszą konkurencją w przyciąganiu inwestycji, którą coraz częściej wygrywają kraje rozwijające się. Warto odnotować duży spadek udziału USA w światowych inwestycjach w 2005 roku, do poziomu 16%. Tłumaczy go obraz przepływu rocznych strumieni inwestycji (wykres 1). W latach 2001-2003 nastąpił radykalny spadek napływu kapitału do USA, uwarunkowany spadkiem bezpieczeństwa kraju¹⁶, a także pewnym wyczerpaniem możliwości dokonywania fuzji i przejęć, które w poprzednich latach decydowały o nadzwyczajnym napływie kapitału.

skiej średni indeks transnacionalizacji wynosił 56,7 w 1990 roku i 62,5 w 2004. Obliczenia własne na podstawie: *World Investment Report* rok 2006, tamże, oraz rok 1993, *Transnational Corporation and Integrated International Production*, New York: UNCTAD 1993, s. 26-27.

¹⁵ Opracowano na podstawie danych statystycznych, publikowanych przez UNCTAD, tak jak w punkcie 2.

¹⁶ Związanego z zamachami terrorystycznymi 11 września 2001 roku.

Tab. 3. Skumulowana wartość napływu inwestycji bezpośrednich w latach 1985–2005 w mln USD i w procentach

Region/kraj	1985	1990	1995	2000	2005
Świat (mln USD)	814 480	1 789 303	2 766 114	5 802 933	10 129 739
Kraje rozwinięte	74%	80%	76%	70%	71%
USA	23%	22%	19%	22%	16%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UNCTAD, www.unctad.org

Stany Zjednoczone są postrzegane jako dobre miejsce dla lokalizacji BIZ. Inwestorów przyciąga przede wszystkim duży rynek wewnętrzny, dostępność wykształconej siły roboczej oraz dobre warunki prowadzenia biznesu¹⁷. Według indeksu Kearney'a, wskazującego najbardziej atrakcyjne lokalizacje dla inwestycji zagranicznych, USA plasuje się w czołówce¹⁸. Podobne są wskazania ekspertów i korporacji¹⁹ oraz wskaźnika UNCTAD, tzw. potencjalnego indeksu napływu BIZ²⁰. Oczywiście, ostateczne decyzje inwestycyjne zależą od subiektywnej percepcji i oceny przez poszczególne korporacje międzynarodowe atrakcyjności danego kraju.

Wśród sektorów lokat dominują usługi z prawie 62% udziałem, a dalej przetwórstwo z 37% (tab. 2). W sektorze podstawowym kapitału zagranicznego jest niewiele i skupia się on na górnictwie oraz ekstrakcji ropy naftowej i gazu. W sektorze przetwórczym najwięcej kapitału jest ulokowanego w wytwarzaniu

¹⁷ *Attracting FDI to the US: Challenges in a global economy*, Chicago: OCO Consulting 2005, s. 7.

¹⁸ W 2005 roku zajęły 3 miejsce za Chinami i Indiami. Rok wcześniej miały pozycję 2. W skali 0-3 USA uzyskały 1,420, podczas gdy Chiny 2,197. Zob. *FDI Confidence Index ATKearney*, „Global Business Policy Council” 8(2005), s. 2.

¹⁹ *World Investment Report 2005, Transnational Corporations and the Internationalization of R&D*, New York–Geneva: UNCTAD 2005, s. 34.

²⁰ Inward FDI Potential Index – określa potencjał gospodarczy danego kraju uwzględniając: PKB *per capita*, wzrostu realnego PKB, udziału eksportu w PKB, liczby linii telefonicznych na jeden tysiąc mieszkańców, udziału wydatków na badania i rozwój w dochodzie narodowym brutto, udziału studentów w danej populacji oraz ryzyka podejmowania inwestycji w danym kraju. Zobacz algorytm obliczania wskaźnika w UNCTAD, *World Investment Report 2002. Transnational Corporations and Export Competitiveness*, New York–Geneva: United Nations, 2002, s. 34. Wskaźnik dostarcza przede wszystkim wstępnej i ogólnej informacji, na podstawie której można porównać atrakcyjność inwestycyjną poszczególnych krajów. Nie obejmuje czynników społecznych, politycznych i instytucjonalnych, które są trudne do skwantyfikowania. W rankingu krajów według tego wskaźnika Stany Zjednoczone znajdują się na 1. miejscu.

produktów chemicznych, z czego 40% obejmują farmaceutyki. Natomiast w sektorze usług dominuje działalność biznesowa, pośrednictwo finansowe oraz handel, w tym głównie hurtowy.

W porównaniu z inwestycjami dokonywanymi przez inwestorów amerykańskich w innych krajach większy jest udział sektora przetwórczego. Największa przewaga występuje w produktach chemicznych oraz samochodach. Ponadto USA stanowi ulubioną lokalizację działalności badawczo rozwojowej, najwięcej korporacji, tj. 58,8%, wybrało na miejsce swoich badań ten kraj²¹. Jest to związane z szeroko rozumianym potencjałem naukowym, występującym w Stanach Zjednoczonych, oraz dobrymi warunkami prowadzenia badań.

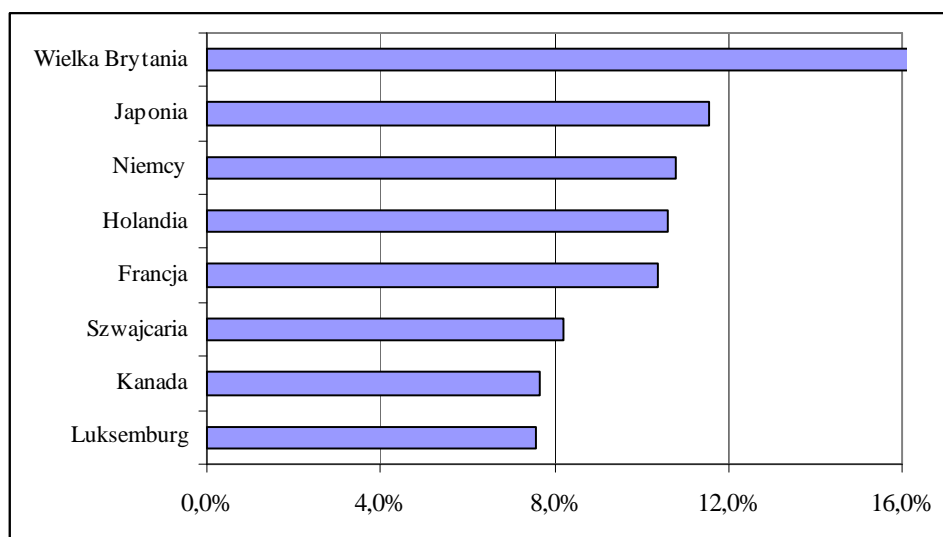
Pod względem struktury geograficznej ponad 92% inwestycji w USA jest dokonanych przez kraje rozwinięte, w tym 62% przez Unię Europejską. Indywidualnie najwięcej kapitału w USA ulokowały Wielka Brytania, dalej Japonia, Niemcy, Holandia, Francja (wykres 2). Osiem krajów głównych inwestorów to 83,5% wszystkich inwestycji. Warto odnotować, iż w porównaniu z rokiem 1990 zmniejszyły się udziały zarówno Wielkiej Brytanii z 25% do 17%, jak i Japonii z 21% do 12%. Natomiast znacznie wzrosły inwestycje Szwajcarii z 4 do 8%, Francji z 5 do 10%, a przede wszystkim Luksemburga z 1 do 8%. Wielka Brytania to tradycyjny partner gospodarczy USA, natomiast Japonia wcześniej – omijając restrykcje handlowe – zaczęła inwestycje w Stanach Zjednoczonych. Napływ kapitału z tych krajów wciąż jest duży, przy czym inne kraje włączyły się intensywniej w przepływy BIZ. Należy także zwrócić uwagę, że zdecydowanie od wskazanej wcześniej struktury sektorowej odbiegają: Szwajcaria, która aż 64% zainwestowała w przemysł, oraz Kanada z lokatami w przetwórstwo zaledwie na poziomie 16%.

Kraje rozwijające się są właścicielem 6% kapitału w formie BIZ, z czego 1/3 należy do Brytyjskich Wysp Dziewiczych. Poza innymi krajami „rajami podatkowymi”²², najwięcej spośród grupy gospodarek rozwijających się zainwestował w USA Meksyk i Wenezuela.

²¹ Jako jedno z miejsc działalności badawczo-rozwojowej. Na drugim miejscu uplasowała się Wielka Brytania z 47%. Zob. *World Investment Report 2005*, s. 133.

²² Bermudy i Bahama, poza tym jeszcze należy wymienić jako specyficznego inwestora Panamę, której relatywnie wysokie inwestycje wynikają z funkcjonowania kanału panamskiego.

Wykres 3. Struktura geograficzna zasobów BIZ ulokowanych w USA przez poszczególne kraje w procentach (stan na koniec 2003 roku)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *World Investment Directory Country Profile: United States*, UNCTAD 2005.

W USA działa ponad 10,5 tysiąca filii zagranicznych, z czego 5726 stanowi całkowitą własność korporacji z krajów trzecich, a w pozostałych mają one udziały większościowe. Filie te zatrudniają ponad 11 milionów pracowników. Do największych filii korporacji zagranicznych pod względem realizowanej na rynku USA sprzedaży zaliczane są: BP z Wielkiej Brytanii, Shell Oil z Holandii, Citgo Petroleum z Wenezueli, Toyota z Japonii oraz Ahold z Holandii²³. Osobno są klasyfikowane korporacje finansowe i ubezpieczeniowe. Największe z nich to: Household Finance z Wielkiej Brytanii, Axa Financial z Francji, Transamerica Life Insurance z Holandii, Louis Dreyfus Corporation z Francji oraz The Equitable Life Assurance Society of The United States z Francji.

²³ Na kolejnych miejscach znalazły się: Coral Energy z Holandii, 7-Eleven z Japonii (handel), Wpp Group Usa z Wielkiej Brytanii (reklama), The Great Atlantic & Pacific Tea z Niemiec, BMW z Niemiec, Bayer Corporation z Niemiec, Sony z Japonii, Mitsubishi z Japonii, Glencore ze Szwajcarii (działalność różnicowana). Wszystkie wymienione korporacje zrealizowały sprzedaż na poziomie wyższym niż 10 miliardów USD. Dane dla 2003 roku.

4. ZAKOŃCZENIE

Wskazane powyżej w punktach, wydawałoby się, duże znaczenie USA jako eksportera i importera kapitału w formie BIZ należałoby zweryfikować w kontekście kategorii relatywnych. W tym celu można wykorzystać wskaźniki UNCTAD, tzw. faktyczne indeksy odpływu i napływu BIZ²⁴, które określają wartości inwestycji w stosunku do relatywnego potencjału gospodarczego. Kraje o niskim wskaźniku (poniżej jedności) charakteryzują się względnie mniejszym odpływem lub napływem BIZ, niż wskazywałby na to ich relatywny rozmiar gospodarki, mierzony udziałem ich produktu krajowego brutto w produkcji światowym. Do grupy takich regionów należą Stany Zjednoczone ze względu na wysoki PKB. To powoduje, że w rankingu plasują się na odległych miejscach, szczególnie w przypadku indeksu napływu inwestycji (tab. 4). Zatem pamiętając o dobrych ocenach atrakcyjności USA jako miejsca inwestycji, kraj ten jest lokowany w grupie gospodarek z napływem zagranicznych inwestycji poniżej swojego potencjału.

Tab. 4. Pozycja w rankingu indeksu odpływu i napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych dla USA wśród 141 gospodarek w poszczególnych latach

Rok	1985	1990	1995	2000	2005
Indeks odpływu	bd	25	20	24	32
Indeks napływu	bd	43	91	76	120

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *World Investment Report 2006*, s. 278; *Country fact sheet: United States 2006*.

Podsumowując, należy stwierdzić, iż główny obszar inwestycji dla USA stanowią usługi. Ogólne saldo BIZ jest dla Stanów Zjednoczonych ujemne, tzn. kapitał, który napłynął, jest około 20% niższy niż inwestycje amerykańskie w świecie. W sektorze przetwórczym saldo jest dodatnie²⁵. Głównym partnerem w zakresie inwestycji dla USA jest Wielka Brytania. Znajduje się

²⁴ Inward FDI Performance; zob. algorytm obliczania wskaźnika w UNCTAD, *World Investment Report 2002*, s. 34.

²⁵ Wyjątek w sektorze przetwórczym stanowi jedynie żywność, napoje i tytoń. Natomiast w zakresie usług w poszczególnych obszarach działalności saldo kształtuje się różnorodnie. Dodatnie jest dla transportu i komunikacji oraz handlu.

ona na pierwszym miejscu jako kraj lokat, a zarazem jako najważniejszy zagraniczny inwestor²⁶. Również do ważnych partnerów dwustronnych należy zaliczyć: Kanadę, Japonię, Francję, Holandię, Niemcy i Luksemburg. Spośród wymienionych krajów saldo ujemne Amerykanie mają z Wielką Brytanią, Kanadą i Holandią Natomiast największe wzrosty inwestycji amerykańskich w ostatnich latach odnotował rynek chiński.

Przedstawione fakty uprawniają do stwierdzenia, że USA są jednym z najważniejszych „graczy” na światowym rynku bezpośrednich inwestycji zagranicznych i można przewidywać, iż tak będzie również w przyszłości. Jednak wraz z przemianami gospodarki światowej będą następowały dalsze zmiany w strukturze inwestycji amerykańskich na zewnątrz oraz tych lokowanych w USA.

BIBLIOGRAFIA

- Attracting FDI to the US: Challenges in a global economy, Chicago: OCO Consulting 2005.
Country fact sheet: United States 2006, UNCTAD 2006.
Doing Business in 2006. Creating jobs, Washington: World Bank and International Finance Corporations 2006.
Doremus P., Keller W., Pauly L., Reich S., *The Myth of the Global Corporation*, New York: Princeton University Press 1998.
FDI Confidence Index AT Kearney, „Global Business Policy Council” 8(2005).
World Investment Directory Country Profile: United Kingdom, UNCTAD 2005.
World Investment Directory Country Profile: United States, UNCTAD 2005.
World Investment Report 1993, Transnational Corporation and Integrated International Production, New York: UNCTAD 1993.
World Investment Report 2002. Transnational Corporations and Export Competitiveness, New York–Geneva: United Nations 2002.
World Investment Report 2005, Transnational Corporations and the Internationalization of R&D, New York–Geneva: UNCTAD 2005.
World Investment Report 2006, FDI from Developing and Transition Economies: Implications for Development, New York–Geneva: UNCTAD, 2006.
www.unctad.org/statistics

²⁶ Podobnie sytuacja wygląda z punktu widzenia Wielkiej Brytanii. *World Investment Directory Country Profile: United Kingdom*, UNCTAD 2005.

THE UNITED STATES AS AN EXPORTER AND IMPORTER OF CAPITAL
IN THE FORM OF FOREIGN DIRECT INVESTMENTS

S u m m a r y

The aim of the article is to point to the role played among other countries by the United States as an exporter and importer of direct investment. The USA are ranked as number one in the world with regard to the value of the outward and inward FDI stock. In the context of categories of the relation of investment to the economic potential the rank of the country is decidedly lower. The main area of investment for the USA are services, and the balance of direct investment is a debit one. The most important place of investment as well as the most important foreign investor is Great Britain. Significant bilateral partners also include Canada, Japan, France, Netherlands and Germany. Along with the transformations of the world economy changes occur in the structures of American investment, however, the USA have remained one of the most important "players" in the world market of foreign investment for years.

Słowa kluczowe: inwestycje bezpośrednie, Stany Zjednoczone, korporacje.

Key words: direct investment, USA, corporations.